Direktoratet for **naturforvaltning**

Miljøverndepartementet
postboks 8013 Dep., 0030 Oslo

Deres ref.:	Vår ref. (bes oppgitt ved svar): **2007/4479 ARE-NP-PJSA** Arkivkode: **422.1/01**	Dato: **14.11.2008**

Tilråding om opprettelse av Ytre Hvaler nasjonalpark i Hvaler og Fredrikstad kommuner i Østfold fylke.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) oversender med dette sin tilråding om Ytre Hvaler nasjonalpark til Miljøverndepartementet.

Verneforslaget omfatter totalt et areal på ca. 354 km^2. Av dette er ca. 96,3 % statlig grunn og 340 km^2 er sjøareal. 14,5 km^2 er landareal hvorav ca. 13,6 km^2 ligger i Hvaler kommune og ca. 0,9 km^2 i Fredrikstad kommune.

Nasjonalparken omfatter fire eksisterende sjøfuglreservater (Akerøya, Heia, Møre og Søndre Søster) som til sammen utgjør 3063 daa. Det foreslås at reservatene oppheves ved etablering av nasjonalparken og at områdene innlemmes i nasjonalparken.

Vedlagt følger forslag til verneforskrifter og foreløpig kart som viser forslag til vernegrenser.

DN mener så langt som råd er, å ha vurdert forholdet knyttet til andre kjente samfunnsinteresser som blir berørt av verneforslaget.

Bakgrunn
Statens Naturvernråd uttalte i sitt forslag til nasjonalparkplan NOU 1986:21 at det er behov for å sikre verdifull kyst-og skjærgårdsnatur i Ytre Oslofjord. Fylkesmannen i Østfold fulgte opp dette med å legge fram et forslag om verneområder i Hvaler og Fredrikstad kommuner. I St.meld.nr. 62 (1991-92) "Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge" er regjeringen innstilt på å fremme forslag om vern av Hvaler skjærgård. Stortingsmeldingen fikk tilslutning i Innst. S. nr. 124 (1992-93).

Det pågår også et nasjonalt arbeid for marine beskyttede områder (Marin verneplan). På bakgrunn av forslag fra "Rådgivende utvalg for marin verneplan" (Skjoldalutvalget) har Miljøverndepartementet fastsatt en bruttoliste på 48 områder, hvorav ett på Østfoldkysten. I Østfoldområdet skal det bl.a avsettes referanseområder der det ikke kan tråles etter reke og

Besøksadresse:
Tungasletta 2
Postadresse:
N-7485 Trondheim

Telefon:
73 58 05 00
Telefaks:
73 58 05 01

Videokonf:
73 90 51 40

Internett:
www.dirnat.no
E-post:
Postmottak@dirnat.no

Saksbehandler:
Per Johan Salberg
Telefon:
73 58 08 27

kreps. Utvalget har videre forutsatt at for Østfoldområdet må spørsmålet om referanseområder innenfor nasjonalparkavgrensingen avklares gjennom nasjonalparkplanprosessen.

Saksbehandling
Nasjonalparkarbeidet startet formelt opp i 2004. Fylkesmannen inviterte kommunene og andre parter til å delta i et rådgivende utvalg. Det rådgivende utvalget har bestått av representanter for begge kommunene, fylkeskommunen, fiskerimyndighetene, fiskerorganisasjonene, de frivillige organisasjonene, en representant for grunneierne og Oslofjordens friluftsråd.

Det ble avholdt et orienteringsmøte 2. mars 2004 for kommunestyrene i Fredrikstad og Hvaler og fiskeriinteressene. Oppstart av planarbeidet og konsekvensutredningen ble meldt i brev den 26. juni 2004. Det rådgivende utvalg for Ytre Hvaler nasjonalpark har bistått fylkesmannen ved utarbeidelse av oppstartsmeldingen, konsekvensutredningen og høringsdokumentet. Verneforslaget ble sendt høring 12.april 2007.

I møte 7.mars 2008 mellom Fiskeridirektoratet Region Sør, fiskerorganisasjonene og Fylkesmannen i Østfold ble det enighet om en ny avgrensing av sone A for "Hvalerdypet", justeringer i nordvest og vest for "Søsterområdet" samt at Rauerfjorden foreslås som referanseområde for den delen av Marin verneplans Østfoldområde som er utenfor nasjonalparkforslaget. Forslaget til sone A slik det er beskrevet i referatet fra møtet er bekreftet i ettertid av Hvaler fiskerforening, Fredrikstad og omegn fiskerlag, Norges Fiskarlag og Fiskeridirektoratet Region Sør.

Fylkesmannen sendte sin tilråding til DN 13.05.08.

DN presenterte sin foreløpige tilrådning på møte med de berørte kommunene 30.10.08.

Verneverdier
Den foreslåtte nasjonalparken har store verneverdier knyttet til flora og fauna, strand- og kysttyper, kystbarskog, lyngheier og det intakte storslagne kystlandskapet. Området har høy tetthet av lokaliteter som er verdifulle og interessante for bevaring av biologisk mangfold. Det er flere sjeldne arter (131 rødlistearter) og sjeldne og verdifulle naturtyper i området. Det er også verdifulle geologiske og kvartærgeologiske områder her.

Området har spesielle marine egenskaper pga. Glommas utløp og en meget variert undersjøisk topografi og bunnforhold. Dette gjør at Ytre Hvaler inneholder et stort mangfold av marine naturtyper både på grunt og dypt vann. Det er kartlagt flere korallrev i området. Det mer enn 1200 m lange korallrevet som er registrert ved Tisler, skal være et av verdens største innomskjærs korallrev som man kjenner til. Forekomstene av koraller med fauna og andre sjeldne dyrearter gjør området unikt i internasjonal sammenheng.

Området har lokaliteter med store verdier knyttet til den øst-norske kystkulturen.

Nasjonalparkforslaget gir rike opplevelsesmuligheter, og omfanget og mangfoldet i friluftslivsaktiviteter er stort. Ytre Hvaler vurderes derfor å ha svært stor verdi for friluftslivet både i lokal, regional og nasjonal sammenheng.

Arealomfang og verneform
Hovedtrekkene i avgrensingen på land er tatt på bakgrunn av naturfaglige verneverdier og landskapshensyn i de intakte kystnære områdene med eksposisjon sørover. Før høringen ble avgrensingen på land justert på mange steder i forhold til utredningsområdet. I totalt areal har det likevel ikke medført store endringer da hver enkelt justering har vært relativt liten og knyttet til avgrensing nær bebygde eiendommer og mindre inngrep.

Planområdet ble utvidet med 86 km^2 til 354 km^2 i godkjent utredningsprogram. Vestgrensen i sjøen ble utvidet slik at den sammenfalt med grensen for det foreslåtte marine vernområdet i Østfold. Utvidelsen kom som forslag i rådgivende utvalg fra fiskerorganisasjonenes medlemmer.

Etter høring tilrår fylkesmannen justeringer av avgrensingen på bakgrunn av inngrep og for å få en praktisk grense som følger eiendomsgrenser der dette ikke går utover naturfaglige verdier og landskapshensyn. Disse justeringene dreier seg om små arealer og korte avstander, totalt ca. 21,5 da landarealer og ca. 5,1 da sjøarealer.

DN støtter fylkesmannens tilråding til grenser.

Endringer i avgrensing av soner.
Prosessen med avgrensing av sone A er nært knyttet til arbeidet med marin verneplan. Sone A er områder med restriksjoner på sjøbunnen. I hele planprosessen har fylkesmannen hatt som målsetting å avklare mål i marin verneplan innenfor nasjonalparkavgrensingen sammen med målene for nasjonalparkavgrensingen. I marin verneplan er det forventninger om å avsette referanseområder der reke- og krepsetråling ikke er tillatt. Disse områdene skal være representative for Østfoldområdet bl.a med hensyn til faktorer som dyp og eksponering. I nasjonalparkarbeidet er det i tillegg et mål å ivareta et undersjøisk landskap med variert bunntopografi med de naturlige forekommende arter og bestander på sjøbunnen herunder korallrev, hard- og bløtbunn.

Fylkesmannen og det rådgivende utvalget var enige om et forslag til avgrensing av sone A som grunnlag for konsekvensutredningen som inkluderte enkelte trålfelt i bruk. I konsekvensutredningen kom det flere forslag til justeringer som på den ene siden tok hensyn til fisket og på den andre siden foreslo utvidelser av området for å få en større bredde i naturtyper og ulike dyp, men som berørte flere trålfelt.

Fylkesmannen og det rådgivende utvalg ble videre enige om et høringsforslag til avgrensing av sone A der enkelte av endringene i konsekvensutredningen ble innarbeidet. I høringen kom det flere uttalelser som pekte på uheldige sider for fiskeriene av dette forslaget, og at denne avgrensingen var vanskelig å akseptere fra fiskerorganisasjonene og Fiskerdirektoratet lokalt

og sentralt. Det ble særlig pekt på området i "Hvalerdypet" som ville vanskeliggjøre fortsatt tråling utenfor denne sonen.

Avgrensingen i sone A ble diskutert i møte 7. mars 2008 mellom Fiskeridirektoratet Region Sør, fiskerorganisasjonene og Fylkesmannen i Østfold. I møtet ble det enighet om en ny avgrensing av sone A for "Hvalerdypet", justeringer i nordvest og vest for "Søsterområdet" samt at Rauerfjorden foreslås som referanseområde for den delen av Marin verneplans Østfoldområde som er utenfor nasjonalparkforslaget. Forslaget til sone A slik det er beskrevet i referatet fra møtet er bekreftet i ettertid av Hvaler fiskerforening, Fredrikstad og omegn fiskerlag, Norges Fiskarlag og Fiskeridirektoratet Region Sør.

I forhold til høringsforslaget medfører endringene en samlet reduksjon av sone A fra 36,29 km^2 til 33,81 km^2. Den nye avgrensingen av "Hvalerdypet" har økt noe i størrelse, fra 2,16 km^2 til 2,54 km^2. "Søsterområdet" er redusert fra 32,36 km^2 til 29,50 km^2. Fylkesmannen mener den nye avgrensingen av "Hvalerdypet" tilfredsstiller kriteriene for referanseområder i henhold til Marin verneplan samt målene i nasjonalparkarbeidet ved at det inkluderer bløtbunnsområder på stort dyp (ca. 450 m) som etter opplysninger fra de lokale fiskerorganisasjonene i liten grad er benyttet til reke- og krepsetråling. Området inkluderer også bratte fjellvegger med spesielt artsmangfold og skråninger fra store dyp opp til ca. 40 m dyp. Reduksjonene i "Søsterområdet" er positivt for fiskerne da det frigir enkelte trålfelt der deler av feltet var forslått innenfor sone A. Det betyr at disse områdene kan benyttes med en naturlig avgrensing av trålfeltet.

Disse endringene medfører totalt sett etter fylkesmannens mening en svekking av miljøhensynet da enkelte dypområder er dårlig representert i forslaget. Men i et helhetsperspektiv der hensynet til et fortsatt effektivt fiske inngår, aksepteres dette forslaget av fylkesmannen. Videre viser fylkesmannen til arbeidet med marin verneplan der ytterligere referanseområder for reke- og krepsetråling skal defineres, jf. møtet 7. mars der også Rauerfjorden ble avklart.

DN støtter fylkesmannens forslag til soner.

Verneforskrift
Fylkesmannen tilrår etter høringen nye punkter i bestemmelsene som åpner for begrenset bruk av døde skjell, nybygg på Akerøya og fornying av bygg på Storesand for å styrke og tilrettelegge for friluftslivet og mulighet for oppankring i sone A. Det foreslås enkelte presiseringer for fiske med bunntrål og i tilknytning til navigasjonsinstallasjoner og andre farledstiltak.

DN støtter fylkesmannens tilråding til forskrift, men med følgende endringer:
- under verneformålet er formuleringen om friluftsliv og naturopplevelse endret til (i tråd med forskriftsmal): *Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.*

- i punkt 1.3.e om oppsetting av gjerder er det føyd til at dette også gjelder ombygging (jf forskriftsmal).
- nytt pkt. 1.3.f som åpner for at det kan gis tillatelse til opplag av båt jf forvaltningsplan.
- det er tilføyd et pkt. 1.3 f. som åpner for at det kan gis tillatelse til opplag av båt i samsvar med forvaltingsplan.
- i pkt. 2.2.f om fjerning av død tang er det føyd til "i samsvar med forvaltningsplan".
- i pkt. 2.3.b er formuleringen vist i kursiv føyd til slik at punktet lyder: "fjerning av trær og busker som skjøtselstiltak *utover det som er tillatt etter pkt. 2.2.e*, jf. forvaltningsplan.
- i pkt.6.3.e er "uttransport av elgslakt" endret til "uttransport av felt elg".
- DN har tatt inn at det kan gis tillatelse til motorisert ferdsel på eksisterende kjørespor som er fastsatt i forvaltningsplanen. Forvaltingsplanen skal gi nærmere retningslinjer for bruken en av kjøresporene og parkering ved hyttene.
- i pkt. 7.1 er følgende setning tatt inn: *Forurensning og forsøpling, samt utendørs lagring av materialer, gjerdeutstyr og lignende, er forbudt.*

Forvaltningsmyndighet
Direktoratet for naturforvaltning har myndighet til å fastsette hvem som skal være forvaltningsmyndighet for verneområdene. Direktoratet tilrår at fylkesmannen blir forvaltningsmyndighet for Ytre Hvaler nasjonalpark, gjerne gjennom en lokalt plassert nasjonalparkforvalter.

Oppsyn
Det foreslåtte verneområdet ligger i landets tettest befolkede region, og det er stor aktivitet på land og på sjøen. Direktoratet for naturforvaltning mener det er viktig å få et samordnet og helhetlig statlig naturoppsyn i hele regionen, og at opprettelsen av den foreslåtte nasjonalparken bør ses i sammenheng med udekkete oppsynsbehov i regionen for øvrig. Dette omfatter oppgaver knyttet til bl.a. oppsyn med lakse- og sjøørretfiske, oppsyn med andre verneområder og rovviltoppgaver. Det store befolkningstilfanget i regionen gjør videre at hyppig tilstedeværelse og veilednings- og informasjonsvirksomhet må tillegges stor vekt.

Direktoratet viser til at Statens naturoppsyn (SNO) har det overordnete ansvaret for statlig naturoppsyn, og slutter seg til Fylkesmannen i Østfold sin anbefaling om opprettelse av to SNO-stillinger i området. Det vil i tillegg være behov for anskaffelse av et oppsynsfartøy i området. Det skal også bemerkes at samarbeidet med andre aktører som kystvakt, politi og Skjærgårdstjenesten bør styrkes og videreutvikles.

Tilrådning og forskrift finnes på følgende adresse: http://www.dirnat.no/tilradningervern

Med hilsen

Janne Sollie
direktør

Berit Lein

Vedlegg:
1. Tilråding fra Direktoratet for naturforvaltning
2. Forslag til verneforskrifter og kart med forslag til avgrensning
3. Høringsdokument, mars 2007
4. Kopi av høringsbrev og høringsuttalelser
5. Kopi av oversendelsesbrev til DN, tilråding og oppsummering fra Fylkesmannen i Østfold
6. Brev til DN etter høringen.

Kopi:
Hvaler kommune, 1680 Skjærhalden
Fredrikstad kommune, pb 1405, 1602 Fredrikstad
Østfold fylkeskommune, pb 220, 1702 Sarpsborg
Fylkesmannen i Østfold, Statens hus, pb 325, 1502 Moss
Fiskeridirektoratet, pb 2009 Nordnes, 5817 Bergen
Kystdirektoratet, serviceboks 2, 0151 Ålesund
Fiskeridirektoratet Region Sør, boks 286, 4379 Egersund
Norges Fiskarlag, Pirsenteret, 7462 Trondheim
Forsvarsbygg, Pb 405 Sentrum 0103 Oslo
Riksantikvaren, Boks 8196 DEP., 0034 Oslo
Bergvesenet, Boks 3021 Lade, 7441 Trondheim
Statens landbruksforvaltning, Pb 8140 Dep., 0033 Oslo